
RAPORT Z DZIAŁALNOŚCI FOR W 2017 ROKU

SZANOWNI PAŃSTWO,

badając instytucje na poziomie kraju, patrzymy zwykle na ich całość, którą nazywamy ustrojem lub systemem instytucjonalnym. Tą drogą dochodzimy do wielkich pytań. Np. czy prawo i państwo tworzą spójny system? Czy prawo pozostaje na papierze, zwłaszcza te jego części, które mówią o wolnościach jednostki, to trudno mówić o praworządności. Jeśli decyzje podejmowane są na nieformalnych spotkaniach z pogwałceniem zasady podziału władz, narusza to rząd prawa.

Kiedy patrzymy na ustrój, zajmuje nas kształt pewnych procesów, które zachodzą w każdym państwie i społeczeństwie. Weźmy choćby proces wymiany ludzi u steru władzy. To, jaki jest kształt tego procesu, zależy od instytucji. To one decydują, czy mamy do czynienia z demokracją, monarchią dziedziczną, czy też z wyborem lidera przez rządzącą oligarchię. Inny problem: w każdym bardziej rozwiniętym społeczeństwie istnieje podział pracy, to zaś wymaga koordynacji działań ludzi, którzy wytwarzają różne dobra. Jakie mamy sposoby koordynacji? Najważniejszy nazywa się rynkiem. To jest mechanizm dobrowolnego współdziałania, który zawsze istnieje tam, gdzie ludzie mają dostatecznie dużo wolności gospodarczej. Jej rdzeniem jest własność prywatna, która pozwala zakładać i rozwijać prywatne przedsiębiorstwa. Jeżeli ludziom odbierze się wolność gospodarczą, koordynacji trzeba dokonywać w inny sposób. Jaki? W formie centralnego planowania, czyli przydziałów i nakazów.

Dziś bardziej niż kiedykolwiek trzeba wzmacniać społeczeństwo obywatelskie, które broni wolności i państwa prawa w Polsce. Dlatego serdecznie dziękuję za Państwa zaangażowanie i wspieranie Forum Obywatelskiego Rozwoju.

Profesor Leszek Balcerowicz
Przewodniczący Rady FOR

SZANOWNI PAŃSTWO,

zakaz handlu w niedziele, skok na Trybunał Konstytucyjny, plan Morawieckiego, zmiany podatkowe – to tematy, które uznali Państwo za najciekawsze w 2016 roku. Dowodem tego jest rekordowe zainteresowanie naszymi publikacjami.

Analizy, które zespół FOR tworzy z największą rzetelnością, publikujemy na naszych stronach, wysyłamy do wszystkich mediów, a także decydentów. Organizujemy debaty i konsultacje. Liczymy na to, że ludzie tworzący prawo w Polsce zechcą wykorzystać naszą wiedzę, aby legislacja szła w parze z praworządnością i myśleniem o wzroście gospodarczym. Uruchomiliśmy Monitor Wolności Gospodarczej, a w naszych projektach edukacyjnych wzięło udział ponad 4000 uczniów w całej Polsce, wydaliśmy 70 publikacji i trzy książki.

Oto sprawozdanie z działalności FOR za 2016 rok, w którym przedstawiamy Państwu nasze najważniejsze działania. Zachęcamy jednak do śledzenia na bieżąco działalności FOR i do współpracy z nami.

Serdecznie dziękuję naszym Darczyńcom, bez których nie moglibyśmy funkcjonować. Dziękuję naszym ekspertom i pracownikom za wielki wkład pracy i świeżość myśli. Dziękuję również naszym sympatykom i proszę, aby nie ustawali w budowie nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego.

Agata Stremiecka
Prezes Zarządu FOR

FOR W LICZBACH

220 000

Nasze publikacje zostały wyświetlone 220 tysięcy razy

15 000

Do końca 2017 roku na nasz newsletter zapisało się prawie 15 tysięcy osób

50

Wydaliśmy 50 publikacji

375

375 prac zostało nadesłanych na konkurs „Komiksy ekonomiczne”

163

Zorganizowaliśmy 163 warsztaty ekonomiczne...

3000

...w których wzięło udział ponad 3000 uczniów

214

214 zgłoszeń nadesłano na Letnią Szkołę Leszka Balcerowicza

9

9 wydarzeń, nad którymi FOR objęło patronat

4

Wystosowaliśmy 4 listy i apele

50%

Zasięg organicznych postów na Facebooku wzrósł o ponad 50%

60

Opublikowaliśmy 60 nowych tekstów na Blogu FOR

90%

90% nowych użytkowników na Blogu FOR

Nasi eksperci byli cytowani w mediach średnio **220 razy w miesiącu**

Ich komentarze, artykuły, wywiady ukazują się regularnie m.in. w dzienniku „Rzeczpospolita”, „Gazecie Wyborczej”, „Dzienniku Gazecie Prawnej”, Polskim Radiu, TOK FM, Polskiej Agencji Prasowej, Informacyjnej Agencji Radiowej, TVN24, TVN 24 BIŚ, Polsat News, Onet.pl, Wp.pl, Interia.pl

Własne artykuły, komentarze oraz wywiady w telewizji, prasie, radiu i internecie ukazywały się średnio

25 razy w miesiącu

W 2017 roku nazwa Forum Obywatelskiego Rozwoju pojawiała się w mediach średnio

50 razy w tygodniu Cytowalność FOR w prasie: średnio **22 razy w miesiącu**Cytowalność FOR na stronach internetowych: średnio **177 razy w miesiącu**Cytowalność FOR w telewizji i radiu: średnio **24 razy w miesiącu**Łącznie nasze publikacje były cytowane w mediach prawie **1000 razy**Prowadzimy **10 stron internetowych**Prowadzimy **5 profili na Facebooku**FOR aktywnie działa na **5 platformach społecznościowych** (Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, Youtube, Wykop)

NAJLEPSZE PUBLIKACJE FOR W 2017 ROKU

EKONOMIA

Komunikat FOR: Protest taksówkarzy przeciwko Uberowi kosztował Warszawiaków co najmniej 535 tys. zł

FRAGMENT:

„Protest taksówkarzy przeciwko Uberowi w poniedziałek, 5 czerwca 2017 r., kosztował samych tylko Warszawiaków co najmniej 535 tys. zł. To dolny szacunek kosztu, bazujący na danych o średniej prędkości z systemu Yanosik. Uwzględnia on koszty opóźnień dojazdów do pracy i przejazdów w ramach pracy w sektorze przedsiębiorstw (firmy zatrudniające 10 i więcej pracowników). Oszacowanie nie uwzględnia więc pracujących w sektorze publicznym (administracja, oświata, szkolnictwo wyższe, służba zdrowia, itd.), mikroprzedsiębiorstwach oraz szarej strefie. Jednocześnie nie liczymy w ogóle kosztów jakie poniosły osoby podróżujące w sprawach niezwiązanych z pracą (np. osoba która spóźniła się na badanie lekarskie lub na zajęcia na prywatnej uczelni)”.
Autorzy: Rafał Trzeciakowski
Data publikacji: 2017-06-09**Analiza FOR: Rachunek od Państwa: na co idą nasze podatki?**

FRAGMENT:

„W debacie publicznej bardzo często jest podnoszony pomysł obniżenia podatków, jednak znacznie mniej chętnych jest do obniżania wydatków państwa. A wydatki i podatki to dwie strony tego samego medalu. Wysokie wydatki publiczne wymagają wysokich podatków, a wysokie podatki obniżają tempo wzrostu gospodarczego. W porównaniu do szybko rozwijających się państw Polska ma wciąż relatywnie wysokie wydatki”.
Autorzy: Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski, Jan Toczyński
Data publikacji: 2017-04-28**Analiza FOR: niesprawiedli-****wy podatek przychodowy: strata dla małych przedsiębiorstw i budżetu państwa**

FRAGMENT:

„Na wprowadzeniu podatku przychodowego najwięcej straciłyby małe, krajowe przedsiębiorstwa współpracujące z większymi koncernami. Podatek przychodowy sprawiłby, że koncernom bardziej zaczęłyby się opłacać produkcje w większej ilości towarów wewnątrz firmy, niż współpraca z mniejszymi podmiotami, co wiązałoby się z co najmniej podwójnym opodatkowaniem”.
Autorzy: Aleksander Łaszek
Data publikacji: 2017-04-19**Komunikat: „Opłata paliwowa” - po rekordowym wzroście wydatków socjalnych rząd szuka pieniędzy w kieszeniach podatników**

FRAGMENT:

„W sytuacji planowanego dalszego wzrostu wydatków publicznych rząd szuka dodatkowych dochodów. Dotychczas wprowadzono podatek bankowy, który obciąża oszczędności Polaków, zamrożenie progów PIT, które efektywnie podnosi opodatkowanie, a VAT pozostaje na podwyższonym poziomie. Jednocześnie rząd rozpatruje wciąż nowe pomysły na dodatkowe daniny, takie jak np. wprowadzenie akcyzy na e-papierosy, podniesienie akcyzy na piwo, wprowadzenie podatku pielęgnacyjnego, czy zaostrenie abonamentu telewizyjnego”.
Autorzy: Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski
Data publikacji: 2017-07-12**Komunikat FOR: Zakaz handlu w dwie niedziele: PiS ignoruje mniej szkodliwe rozwiązanie**

FRAGMENT:

„PiS może zrealizować cel ograniczenia pracy pracowników do dwóch niedziel w miesiącu bez uciekania się do zakazu handlu. Branża handlowa w lipcu zaproponowała zagwarantowanie pracownikom dwóch wolnych niedziel

w miesiącu poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów do kodeksu pracy. Takie rozwiązanie minimalizuje negatywne skutki, na które zwracało uwagę FOR”.
Autorzy: Rafał Trzeciakowski
Data publikacji: 2017-10-10**Analiza FOR: Indeks Elastyczności Zatrudnienia 2018: polski kodeks pracy w ogniu krajów UE i OECD. Dlaczego polscy pracownicy mają gorzej?**

FRAGMENT:

„Na skutek sztywności kodeksu pracy gospodarka wolniej dostosowuje się do postępu technologicznego i zmian koniunktury za granicą. Trudniejsze zwalnianie powoduje, że pracodawcy boją się zatrudniać, a pracownikom trudniej jest zmieniać pracę. Nowoczesne sektory rosną wolniej, a tworzenie miejsc pracy w recesji jest dodatkowo hamowane. Ciężar dostosowań w razie załamania koniunktury jest przerzucany na osoby pracujące na czas określony, umowach cywilnoprawnych i samozatrudnieniu, czyli zwykle najstarszych uczestników rynku pracy”.
Autorzy: Rafał Trzeciakowski
Data publikacji: 2017-12-14**Komunikat FOR: Kosztowne zapowiedzi PO**

FRAGMENT:

„Trzeba postawić pytanie, jak PO zamierza sfinansować zgłoszone przez Grzegorza Schetynę obietnice: rozszerzenie programu 500+ na wszystkie dzieci oraz trzynaste emerytury. Obie propozycje mogą być bardzo kosztowne – objęcie wszystkich dzieci programem 500+ zwiększyłoby koszty tego programu o 18 mld zł, a wypłata trzynastych emerytur tylko dla osób pobierających emerytury z ZUS kosztowałaby rocznie prawie 10 mld zł. Wprowadzenie obu rozwiązań spowodowałoby wzrost deficytu finansów publicznych o prawie 30 mld zł (1,5% PKB), do poziomu 4%- 4,5%, a więc wyraźnie powyżej unijnego progu 3%. Tak silny wzrost deficytu przyspieszyłby i tak już niebezpiecznie szybkie nara-

stanie długu publicznego”.

Autorzy: Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski, Jan Toczyński

Data publikacji: 2017-04-13

Komunikat FOR: Rozczarowujące dochody podatkowe w 2016 roku, nadmierny optymizm w planach na 2017 rok

FRAGMENT:

„Dane o dochodach państwa w 2016 r. nie wskazują na żadną strukturalną zmianę i przełomowy wzrost ściągłości podatków, co było kluczową zapowiedzią partii rządzącej. Wyższa ściągłość podatków miała zapewnić stabilne finansowanie populistycznych, niezwykle kosztownych obietnic wyborczych (obniżenie wieku emerytalnego, program 500+)”.

Autorzy: Aleksander Łaszek

Data publikacji: 2017-02-02

PRAWO

Analiza FOR: Umowa najmu instytucjonalnego ułatwi Polakom wynajem mieszkań

FRAGMENT:

„Obecna dysfunkcyjna procedura eksmisyjna zwiększa ryzyko właścicieli nieruchomości, stwarzając im problemy z usunięciem z lokalu niepłatnych czy wręcz niszczących go lokatorów. Takie rozwiązania, zamiast pomagać potrzebującym, dają poczucie bezkarności nieuczciwym lokatorom. Ryzyko właścicieli winduje ceny czynszów i ogranicza rozwój rynku wynajmu. W miastach o najwyższych płacach, czynsze wynajmu są wyższe od rat kredytów hipotecyjnych – właściciele w koszt najmu muszą bowiem wliczyć podwyższone ryzyko problemów z lokatorami. W efekcie stwarzane są silne bodźce, żeby kupować mieszkania zamiast wynajmować”.

Autorzy: Rafał Trzeciakowski

Data publikacji: 2017-08-09

Analiza FOR: Ułatwienia w wycince drzew: dobre

intencje, patologiczny proces uchwalania prawa i manipulacje

FRAGMENT:

„Zarówno „Lex Szyszko” jak i zaprezentowana przez PiS marcową nowelizację przepisów bezzasadnie dyskryminują osoby i podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Jednocześnie brak konsultacji uniemożliwił debatę m.in. na temat narzędzi, które pozwalałyby skutecznie chronić drzewa generujące istotne pozytywne efekty zewnętrzne (np. w niektórych lokalizacjach miejskich) i sposoby kompensacji prywatnych właścicieli, na których działkach znajdują się takie drzewa”.

Autorzy: Marek Tatała, Maciej Orczyk

Data publikacji: 2017-03-09

Komunikat FOR: Indeks Państwowego Paternalizmu w UE – nowe restrykcje w Polsce w 2016 r.

FRAGMENT:

„Politycy i państwowi regulatorzy od lat tworzą i wprowadzają liczne przepisy, które określają co, jak, gdzie i za jaką cenę możemy jeść, pić czy palić. Nie dotyczy to wyłącznie substancji kojarzących się z restrykcyjnymi politykami państw, takich jak papierosy, alkohol czy inne używki (np. marihuana), ale też coraz częściej słodczy, słodkich napojów czy wielkości opakowań leków dostępnych poza aptekami lub bez recepty. Podatki nakładane na różne substancje, obok standardowego podatku konsumpcyjnego VAT, mają z jednej strony zapewnić więcej środków w państwowym budżecie, a z drugiej zniechęcać do ich konsumpcji”.

Autorzy: Marek Tatała

Data publikacji: 2017-05-11

Komunikat FOR: Prezydenckie weta likwidują największe zagrożenia dla niezależności sądów, ale nie usuwają szerokiej ingerencji Ministra Sprawiedliwości w sądownictwo powszechne

FRAGMENT:

„Weta pod ustawami o Sądzie Najwyższym i KRS nie zmniejszają zagrożenia dla niezależności wymiaru sprawiedliwości. Zapowiedź złożenia przez Prezydenta RP podpisu pod nowelizacją Prawa o ustroju sądów powszechnych oznacza przyznanie Ministrowi

Sprawiedliwości znacznego wpływu na sądy”.

Autorzy: Patryk Wachowicz

Data publikacji: 2017-07-24

Analiza FOR: Projekt zmian w KRS kolejną próbą ograniczenia zasad państwa prawa

FRAGMENT:

„Omawiany projekt ustawy stanowi kolejną próbę podporządkowania władzy sądowniczej aktualnej większości rządzącej. Dokonywana jest metodą znaną z ostatnich kilkunastu miesięcy z następujących po sobie nowelizacji ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Polega ona na nieuprawnionym doprecyzowaniu pojęć konstytucyjnych w drodze aktu niższego rzędu. Taki sposób obejścia przepisów konstytucji uzasadniany jest przez partię rządzącą koniecznością „demokratyzacji” sądownictwa lub powołaniem się na „wolę suwerena” wyrażoną w ostatnich wyborach parlamentarnych. Tego rodzaju argumentacja, choć brzmiała górnolotnie, zaprzecza idei państwa prawa i poszanowania wartości konstytucyjnych”.

Autorzy: Patryk Wachowicz

Data publikacji: 2017-05-08

Komunikat FOR: niesprawiedliwe ataki M. Morawieckiego na niezawisłe sądy

FRAGMENT:

„W ostatnich miesiącach PiS, w tym i M. Morawiecki, atakami na sędziów próbują podważyć fundamentalnie ważną zdobycz ustrojową po 1989 r., jaką jest ich niezawisłość. A jak do tej pory niewiele robią w dziedzinie ich realnego usprawnienia, choć jednocześnie atakują sądy za to, że są za wolne. Przypomina to bicie człowieka, któremu wiąże się ręce i uderza za to, że się nie rusza”.

Autorzy: Marek Tatała

Data publikacji: 2017-04-05

Komunikat FOR: MSZ manipuluje w sprawie reformy sądownictwa. FOR ujawnia i komentuje dokument przekazany Komisji Europejskiej

FRAGMENT:

„Fundacja FOR jako pierwsza dotarła do dokumentu, który pod koniec sierpnia 2017 r. Minister Spraw Zagranicz-

nych przekazał Komisji Europejskiej – w odpowiedzi na wydane w lipcu 2017 r. trzecie zalecenie w sprawie praworządności w Polsce.

W stanowisku MSZ znaleźć można co najmniej trzy manipulacje. Dotyczą one: (1) rzekomej społecznej akceptacji dla reform sądownictwa w wykonaniu PiS; (2) uznania, że jednostkowe przypadki złamania prawa przez sędziów obciążają całą tę grupę zawodową i (3) braku kompetencji KE do zajmowania się sprawą naruszenia przez PiS zasad państwa prawa w Polsce”.

Autorzy: Patryk Wachowicz

Data publikacji: 2017-10-23

Analiza FOR: Opinia prawna do projektu ustawy o zakazie handlu w niedziele

FRAGMENT:

„Główne zastrzeżenia do opiniowanego projektu ustawy, dotyczące zgodności z prawem UE, Konstytucją RP oraz zasadami postępowania z projektem, wyrażono w tezach opinii.

Pozostawiając na boku argumenty natury gospodarczej, znaczna ilość użytych pojęć niedookreślonych lub wieloznacznych, niespójność z przepisami innych ustaw czy zamieszczenie w treści projektu postanowień nic nie wnoszących i zredagowanych wadliwie całkowicie dyskwalifikuje ten projekt, jako propozycję radykalnej zmiany sytuacji branży handlowej, osób zatrudnionych w handlu i konsumentów”.

Autorzy: Patryk Wachowicz

Data publikacji: 2017-11-15

Analiza FOR: Kolejny zamach PiS na niezawisłość wymiaru sprawiedliwości: zmiany w KRS i ustroju sądów

FRAGMENT:

„12 lipca 2017 r. Sejm, głosami postów PiS i koła „Wolni i Solidarni”, uchwalił ustawy podporządkowujące Krajową Radę Sądownictwa władzy politycznej oraz drastycznie poszerzające uprawnienia Ministra Sprawiedliwości nad sądami powszechnymi do poziomu niespotykanego w Europie”.

Autorzy: Patryk Wachowicz

Data publikacji: 2017-07-13

Komunikat FOR: Prezydencka ustawa o KRS – inna treść, taki sam zły skutek. Zesta-

wienie zmian

FRAGMENT:

„Prezydenckie weto do ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa autorstwa PiS i zapowiedź wniesienia własnego projektu zakończyło pierwszą falę protestów przeciwko zawłaszczeniu wymiaru sprawiedliwości przez większość rządzącą. Uchwalona w piątek ustawa zawiera nie mniej niebezpieczny, a w rzeczywistości identyczny w skutku mechanizm niekonstytucyjnego wyboru sędziów do KRS przez Sejm, którego głównym beneficjentem będzie partia rządząca”.

Autorzy: Patryk Wachowicz

Data publikacji: 2017-12-19

Analiza FOR: Bez niezależnych sądów gospodarka rozwija się wolniej i zagrożone są wolności obywatelskie

FRAGMENT:

„Próby ręcznego sterowania sądami przez władze wykonawcze często są uzasadniane troską o gospodarkę lub prawa obywateli. W świetle dostępnych badań jest jednak odwrotnie – mniejsza niezależność sądów negatywnie wpływa zarówno na wzrost gospodarczy jak i wolności obywatelskie”.

Autorzy: Aleksander Łaszek

Data publikacji: 2017-09-04

PERSPEKTYWY DLA POLSKI

W dniu 22 listopada 2017 r. w Szkole Głównej Handlowej miała miejsce premiera najnowszego całocięgowego raportu FOR „Perspektywy dla Polski. Polska gospodarka w latach 2015-2017 na tle lat wcześniejszych i prognozy na przyszłość”, poświęconego problemowi narastania zagrożeń dla polskiej gospodarki, wynikającym z wprowadzanych przez rząd zmian, które godzą w wolny rynek i rządy prawa.

W konferencji towarzyszącej prezentacji raportu udział wzięli: prezes zarządu FOR Agata Stremecka, przewodniczący rady FOR prof. Leszek Balcerowicz oraz autorzy raportu: prof. dr hab. Barbara Błaszczak, prof. Stanisław Gomułka, dr Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski i dr Wiktor Wojciechowski.

Na początku konferencji Agata Stremecka powitała prelegentów i uczestników. O tym, w jak ważnym historycznie momencie znalazła się Polska, świadczą pytania, od których prof. Leszek Balcerowicz rozpoczął swoje wystąpienie: „Teraz zasadnicze pytanie brzmi tak: czy Polska przestanie doganiać Zachód – a być może: czy Polska zacznie się cofać?”. Prof. Balcerowicz krótko przedstawił najnowszą historię gospodarczą Polski, przypominając m.in. ruinę, do jakiej doprowadziło zadłużanie Polski w okresie PRL za rządów Edwarda Gierka. Prof. Balcerowicz zwrócił uwagę na to, że dopiero po 1989 roku Polska zaczęła nadrobić stracony w latach komunizmu dystans gospodarczy wobec krajów

Zachodu, takich jak Niemcy, Hiszpania czy Stany Zjednoczone. Wówczas to „Polska najszybciej rozwijała swoją gospodarkę spośród krajów regionu. To była prawdziwie dobra zmiana” – mówił Leszek Balcerowicz. Mimo tego proces doganiania krajów zachodnich pod względem rozwoju gospodarczego – z którym ściśle związana jest również jakość życia mieszkańców – nadal nie został zakończony.

Zdaniem prof. Balcerowicza, aby Polska w nieodległej przyszłości mogła zrównać się z bogatymi państwami, „konieczne jest rozszerzenie wolności gospodarczej w ramach państwa prawa, wzrost konkurencji rynkowej, uzdrawianie finansów publicznych, żeby zmniejszyć ryzyko kryzysu, i wreszcie podnoszenie stopy zatrudnienia, tak aby zmniejszyć spadek zatrudnienia w Polsce w przyszłości”. Następnie prof. Balcerowicz omówił obecne zagrożenia dla Polski, które zwiększają ryzyko „cofania się” polskiej gospodarki zamiast doganiania Zachodu: „Polityka PiS-u, o czym jest mowa w raporcie Perspektywy dla Polski, zmierza w przeciwnym kierunku [niż doganianie].”

„Po pierwsze, zmniejsza i tak zbyt mały zakres sektora prywatnego. Po drugie, zmniejsza zakres rynku: to jest oddawanie całych sektorów pod kontrolę państwową à la PRL. Po trzecie, osłabia rynkową konkurencję wskutek tworzenia lub umacniania monopolu. Po czwarte, zniechęca ludzi do pracy – przede wszystkim obniżeniem

wieku emerytalnego. Po piąte, zamiast umacniać stabilność finansów publicznych, osłabia ją poprzez gigantyczne dodatkowe wydatki” – wyjaśniał prof. Balcerowicz. Następnie zapytał retorycznie: „Jakie są wnioski na podstawie ogromnej wiedzy empirycznej z tego raportu? Kontynuacja takiej polityki musi doprowadzić do stopniowego spowolnienia wzrostu polskiej gospodarki. Nie da się wykluczyć, że jeśli kontynuacja będzie długa, to Polska przestanie doganiać Zachód” – stwierdził ekonomista.

Zdaniem prof. Balcerowicza, polityka rządu powołanego na jesieni 2015 r. negatywnie wpływa na dwie zmienne, od których zależy długofalowy wzrost gospodarczy, a więc szansa Polski na dogonienie państw zachodnich: poziom zatrudnienia i poziom inwestycji prywatnych. Pozytywnie nie nastawia również fakt, że – jak zaznaczył prof. Balcerowicz – w sytuacji prowadzenia przez rząd tak osłabiającej gospodarkę polityki, dodanie zewnętrznych problemów gospodarczych może się w Polsce skończyć poważnym kryzysem.

Po wypowiedzi przewodniczącego Rady FOR głos zabrał prof. Stanisław Gomułka, autor rozdziału „Wzrost gospodarczy Polski w perspektywie światowej i długofalowej: do roku 2015, ostatnie dwa lata, prognozy”. Według niego, analizę perspektyw dla sytuacji gospodarczej Polski należy zacząć od porównania Polski z innymi krajami – zarówno tymi o wyższym, jak i o niższym poziomie rozwoju:

„W krajach doganiających tempo wzrostu zależy w bardzo wysokim stopniu od udziału inwestycji w dochodzie narodowym, bo inwestycje pozwalają na absorpcję technologii z zewnątrz. Natomiast w krajach wysoko rozwiniętych tempo wzrostu wydajności pracy zależy od światowego «rytm and bluesa». Tam wpływ inwestycji oraz rola polityki gospodarczej jest umiarkowana. W krajach bardzo wysoko rozwiniętych już od dwóch wieków mamy tempo wzrostu wydajności 2 proc. na głowę, a w krajach doganiających mamy od 0 do 10 proc. Polska jest mniej więcej

pośrodku między tymi dwiema grupami państw” – tak ekonomista wyjaśnił specyficzną sytuację naszego kraju.

Prof. Gomułka zwrócił uwagę, że ekonomistom, politykom i dziennikarzom piszącym o gospodarce zawsze zaleca pamiętanie o dwóch rzeczach: po pierwsze, „o różnicy między niskimi w Polsce płacami na jednostkę czasu a podobnymi jak w krajach zachodnich kosztami pracy na jednostkę produktu”, a po drugie, „o różnicy między bardzo niskim wkładem Polski do światowej produkcji i innowacji a wysoką, wyższą niż np. w Niemczech, opartą na transferze technologii innowacyjnością”. Prof. Gomułka zauważył, że środowisko PiS ma „własną doktrynę polityczno-ekonomiczną”, która może mieć „znaczące implikacje” dla gospodarczej przyszłości Polski.

Implikacje te współautor raportu określa jako negatywne:

jak czytamy w przygotowanym przez niego rozdziale, „obecny rząd błędnie uważa inwestycje zagraniczne za czynnik szkodzący rozwojowi polskiej gospodarki. (...) Wiele działań rządu – m.in. program 500+, obniżenie wieku emerytalnego – pogłębiają problemy deficytu rąk do pracy. Rząd nie przedstawia żadnych pomysłów (np. dotyczących ułatwień dla imigracji zarobkowej z Ukrainy i Białorusi), które mogłyby złagodzić problemy wynikające z kurczącego się zasobu siły roboczej w Polsce. (...) W najbliższych 3-5 latach, przy obecnej polityce gospodarczej, należy oczekiwać tempa wzrostu w pobliżu 3% rocznie, spadającego później do ok. 2,5%, a jeszcze później do ok. 1,5%”.

PERSPEKTYWY.FOR.ORG.PL

FOR W SOCIAL MEDIACH

KONFERENCJA JUBILEUSZOWA PROF. LESZKA BALCEROWICZA

SYSTEMY INSTYTUCJONALNE A WARUNKI ŻYCIA W KRAJU

W czwartek 26 stycznia 2017 r. w warszawskim hotelu Marriott odbyła się konferencja z okazji 70. rocznicy urodzin prof. Leszka Balcerowicza, współorganizowana przez Forum Obywatelskiego Rozwoju, Towarzystwo Ekonomistów Polskich, Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych oraz Szkołę Główną Handlową w Warszawie.

Nawiązując do zainteresowań naukowych Jubilate, konferencja nosiła tytuł „Systemy instytucjonalne a warunki życia w kraju”. Różnorodność zaproszonych prelegentów i tematów debat sprawiła, że wydarzenie okazało się prawdziwą uczcą intelektualną, zwłaszcza dla osób zainteresowanych wzajemnymi relacjami między ekonomią, prawem a polityką.

Konferencję otworzyli prof. Marek Rocki, rektor Szkoły Głównej Handlowej, oraz dr Andrzej Rzońca, przewodniczący Rady Towarzystwa Ekonomistów, Doradca Rady i Zarządu FOR. Następnie rozpoczął się wprowadzający wykład prof. Leszka Balcerowicza. Podczas wystąpienia prof. Balcerowicz podkreślił, że niezbędne są

badania naukowe nad rozwiązaniami instytucjonalnymi, jak również wskazał na praktyczną kwestię konieczności wprowadzania dobrych instytucji i usuwania tych złych. Jak zaznaczył autor polskich przemian gospodarczych, „czynniki instytucjonalne bardziej wpływają na poziom życia ludzi niż naturalne”. Taką politykę gospodarczą, przez którą państwo zachęca obywateli do pozostawania w biedzie, prof. Balcerowicz nazwał „przestępstwem wobec ludzi”. Założyciel FOR nawiązał też do często występującego zjawiska krytyki wolnego rynku przez rozmaite siły polityczne i część intelektualistów. Jego zdaniem każdy, kto krytykuje wolny rynek, powinien uświadomić sobie, że jego zniesienie oznaczałoby także wprowadzenie jakiejś formy autorytaryzmu. „Nie ma demokracji bez wolnego rynku – kto kocha demokrację, a nie lubi kapitalizmu, co jest bardzo modne, musi pokochać kapitalizm miłością zastępczą” – przekonywał Leszek Balcerowicz.

Następnie goście mieli okazję wysłuchać pierwszego panelu dyskusyjnego, zatytułowanego

„Instytucje a mechanizmy systematycznego wzrostu gospodarki” i moderowanego przez dr Wiktora Wojciechowskiego z SGH. W swoim wystąpieniu prof. Stanisław Gomułka, główny ekonomista Business Centre Club, zwrócił uwagę, że „przez wiele lat rola instytucji nie była traktowana jako centralna w światowej literaturze ekonomicznej. Teraz zaczyna się to zmieniać, co jest kluczowe w budowaniu interdyscyplinarnej teorii wzrostu gospodarczego”. Prof. Gomułka wskazał na prace Acemoglu i Robinsona jako przykład tej pozytywnej zmiany, choć krytycznie podkreślił, że badania te skupiają się wyłącznie na analizie zależności „od instytucji do wzrostu gospodarczego”.

Zdaniem prof. Stanisława Gomułka doświadczenia krajów Europy Środkowo-Wschodniej oraz byłego Związku Radzieckiego pokazują, że warto badać także zależność odwrotną, czyli „od wzrostu gospodarczego do instytucji”. Jak wyjaśniał, w naszym regionie Europy „silne zapotrzebowanie społeczne doprowadziło do zmian instytucjonalnych”, które pozwalają na stabilny wzrost gospodarki i tym samym na szybsze dogonienie krajów Zachodu. Jako przykład ekonomista podał kontrolę inflacji, która ćwierć wieku temu przyczyniła się do ubóstwa ludności i niestabilności gospodarczej. Kolejnym prelegentem był prof. George Selgin, dyrektor Cato Institute's Center for Monetary and Financial Alternatives. Jego wystąpienie dotyczyło ciekawej i jednocześnie rzadko poruszanej kwestii zasadności istnienia banków centralnych. Jak udowodnił prof. Selgin na podstawie danych naukowych, zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Wielkiej Brytanii ustanowienie banku centralnego i związane z tym wprowadzenie rządowej kontroli ilości pieniądza uniemożliwiło zdobycie kapitału małym bankom.

„W pierwszym 30-leciu po założeniu Fedu wystąpiło więcej kryzysów finansowych niż we

wcześniejszym 30-leciu. Mitem jest mówienie, że Fed jest najlepszym rozwiązaniem dla stabilności finansowej czy że Bank Anglii jest wspólniakiem. Banki centralne promują obecnie takie złe praktyki jak polityka «too big to fail», która dla instytucji finansowych stanowi zaproszenie do podejmowania nadmiernego ryzyka” – przekonywał amerykański ekonomista. George Selgin przypomniał też, że to nie rynek jest źródłem kryzysów finansowych, ale interwencje rządów i instytucji publicznych oddziaływujące na mechanizmy rynkowe. Selgin zwrócił też uwagę, że „wciąż mamy kryzysy finansowe, bo wierzymy, że rządowe instytucje mogą im zapobiec”.

Druga sesja konferencji wychodziła ponad zagadnienia ściśle makroekonomiczne, gdyż stanowiła szersze spojrzenie na powiązanie uwarunkowań polityczno-prawnych z życiem codziennym obywateli, nie tylko w wymiarze gospodarczym. Panel o nazwie „Poziom rządów prawa, ochrona wolności a gospodarce i pozagospodarcze warunki życia” był prowadzony przez Agatę Stremeczką, prezes zarządu FOR. Jako pierwszy wystąpił dr Włodzimierz Cimoszewicz, prawnik, były premier i minister sprawiedliwości. Cimoszewicz wskazał na niski poziom świadomości obywateli na temat konstytucji. „Nie mieliśmy takiego szczęścia jak Amerykanie, którzy żyją od siedmiu pokoleń z tą samą konstytucją i zdążyli już zapamiętać, jakie mają prawa. Przeciętny dziennikarz nadal nie ma żadnej wiedzy o konstytucji” – ubolewał prelegent. Jego zdaniem z tej niewiedzy wynika obserwowany już od dawna proces przyjmowania przez polityków prawa łamiącego konstytucję. „Dlaczego mamy w kraju to, co mamy? To nie przełom, tylko kolejny krok. Od początku III RP posuwano się coraz dalej w łamaniu fundamentów” – mówił Cimoszewicz i jako przykład podał „ustawę o dopalaczach” z 2010 r., kiedy urzędnicy otrzymali uprawnienia sędziów, czy

RAPORT FOR: ZATORY PŁATNICZE: DUŻY PROBLEM DLA MAŁYCH FIRM

17 marca br. w Centrum Prasowym PAP w Warszawie odbyła się konferencja prasowa Forum Obywatelskiego Rozwoju, podczas której zaprezentowano raport „Zatory płatnicze: duży problem dla małych firm”. Publikacja zawiera m.in. wyniki badania, w którym udział wzięli polscy przedsiębiorcy oraz rekomendacje, które skierowane zostaną nie tylko do rządu, ale również do przedsiębiorców i stowarzyszeń branżowych.

W Konferencji udział wzięli: dr Aleksander Łaszek, główny ekonomista FOR, dr Małgorzata Starczewska-Krzysztozek, główna ekonomistka Konfederacji Lewiatan oraz Marcin Nowacki, wiceprezes, dyrektor ds. relacji publicznych ZPP.

Ponad 100 mld zł rocznie wnoszą koszty zatorów płatniczych dla polskich firm. Zakazanie ustawowe zatorów płatniczych jest niemożliwe - bankructwa przedsiębiorstw czy spory dotyczące jakości dostarczonych towarów są naturalnie wpisane w prowadzenie działalności gospodarczej i związane z tym ryzyko. W naszym badaniu wskazujemy jednak działania, które pozwolą ograniczyć negatywne konsekwencje zatorów płatniczych dla firm oraz gospodarki.

Jak pokazują badania „Portfela należności polskich przedsiębiorstw” skala problemów z zatorami płatniczymi na poziomie makro jest silnie powiązana z koniunkturą gospodarczą – w okresie spowolnień problemy z zatorami rosną. W okresie spowolnienia gospodarczego w 2011 roku dla małych i średnich przedsiębiorstw zatory płatnicze były największą barierą ograniczającą ich inwestycje.

Zatory płatnicze hamują rozwój ponad jednej czwartej przedsiębiorstw w Polsce

Niska stopa inwestycji prywatnych ogranicza możliwości rozwoju polskiej gospodarki. W ciągu ostatnich 10 lat inwestycje przedsiębiorstw w nowych krajach członkowskich UE z Europy Środkowo-Wschodniej wynosiły przeciętnie 16,1% PKB, w Polsce zaś tylko 10,7% PKB. Niska stopa inwestycji oznacza mniejszą liczbę maszyn i urządzeń w firmach, niższą wydajność pracy i w konsekwencji również niższe płace pracowników.

GfK Polonia na zlecenie Forum Obywatelskiego Rozwoju przeprowadziło badanie, na podstawie którego eksperci FOR ocenili przyczyny i skutki zatorów płatniczych na koniec 2016 roku.

Uzyskane wyniki wskazują na istotne różnice w postrzeganiu przyczyn i skutków zatorów wśród firm, które faktycznie ich doświadczyły, oraz pozostałych przedsiębiorstw. Choć dla ogółu przedsiębiorstw zatory płatnicze nie są szczególnie mocną barierą ograniczającą inwestycje, to już dla firm, które ich doświadczyły, ich znaczenie rośnie. Innymi słowy: dla ponad jednej czwartej polskich przedsiębiorstw, które w ciągu ostatnich 3 lat doświadczyły zatorów płatniczych, są one jedną z najistotniejszych barier hamujących wzrost inwestycji.

Przedsiębiorcy, którzy mieli problemy z zatorami płatniczymi, jako ich główne przyczyny wskazywali bankructwa kontrahentów oraz zatory przez nich doświadczane. Oznacza to, że zatory w jednym punkcie łańcucha dostaw mogą rozprzestrzeniać się na współpracujące firmy.

FREE MARKET ROAD SHOW 2017

THE WORLD, EUROPE AND POLAND AFTER BREXIT AND TRUMP

22 maja 2017 r. na Uczelni Łazarskiego odbyła się kolejna, warszawska edycja Free Market Road Show organizowana przez Forum Obywatelskiego Rozwoju.

Udział w panelach dyskusyjnych wzięli eksperci z całego świata, a ich zadaniem była odpowiedź na pytania dotyczące najważniejszych, aktualnych, międzynarodowych problemów: nasilenia się antyliberalnego populizmu w Polsce i na świecie, wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej oraz zmiany sytuacji politycznej w Stanach Zjednoczonych.

Konferencję otworzyli Agata Stremecka, prezes zarządu Forum Obywatelskiego Rozwoju, oraz dr Mieczysław Błoński, wiceprezydent Uczelni Łazarskiego i dziekan Wydziału Prawa i Administracji. Pierwszy panel dyskusyjny, moderowany przez wiceprezesa zarządu FOR Marka Tatałę, nosił nazwę „Troubled Times in a Divided World: Future of Europe after Brexit”. Słuchacze mogli dowiedzieć się, co na temat niepewnej przyszłości Europy sądzą Richard Teather, specjalista do spraw europejskiej polityki podatkowej z Bournemouth University i brytyjskiego Adam Smith Institute, dr Barbara Kolm – prezes Instytutu Friedricha A. Hayeka w Wiedniu i dyrektor Austrian Economics Centre, Daniel Kaddik – dyrektor ds. projektów w Fundacji Friedricha Naumanna, dr Mikołaj Barcentewicz, prawnik współpracujący z Forum Obywatelskiego Rozwoju, oraz dr Spasimir Domaradzki, politolog z Uczelni Łazarskiego. Richard Teather podkre-

ślał, że choć Brexit może przynieść w Wielkiej Brytanii pewne zawirowania, to nie należy postrzegać go wyłącznie w negatywnym świetle. „Prognozy dotyczące problemów, jakie będzie mieć Wielka Brytania po wyjściu z Unii, są przesadzone. Rzeczywiście mogą wystąpić kłopoty z rolnictwem, ale jest ono bardzo małą częścią brytyjskiej gospodarki. Natomiast jednocześnie możemy polepszyć sytuację, jeżeli chodzi o handel towarami i usługami, którego Unia Europejska nie chciała zliberalizować. Radzę zatem nie czytać zbyt wielu uproszczonych informacji w internecie” – mówił brytyjski ekspert. Barbara Kolm również starała się nie patrzeć na Brexit wyłącznie w ciemnych barwach: „Mam nadzieję, że Londyn stanie się Singapurem Europy, że stanie się europejskim centrum usług finansowych. Nie możemy powracać do polityki ciasnych egoizmów narodowych”. Mikołaj Barcentewicz był sceptyczny co do możliwości przeprowadzenia udanego Brexitu przez rząd Theresy May, który musi brać pod uwagę także poglądy skrajnie antyunijnej części Partii Konserwatywnej. Daniel Kaddik wyraził opinię przeciwną: jego zdaniem sukces Brexitu jest możliwy, o ile będzie dokonany tak, jak powinien być przeprowadzony dobry rozwód, czyli z wzajemnym poszanowaniem obu stron. „Nie widzę jednak na razie takiego wzajemnego szacunku ani po stronie Londynu, ani po stronie UE” – dodał Kaddik. Według prelegenta wyjście Wielkiej Brytanii z UE powinno zmusić Brukselę do refleksji nad tym, czy nie za bardzo wtrąca się ona do spraw krajowych: „Po

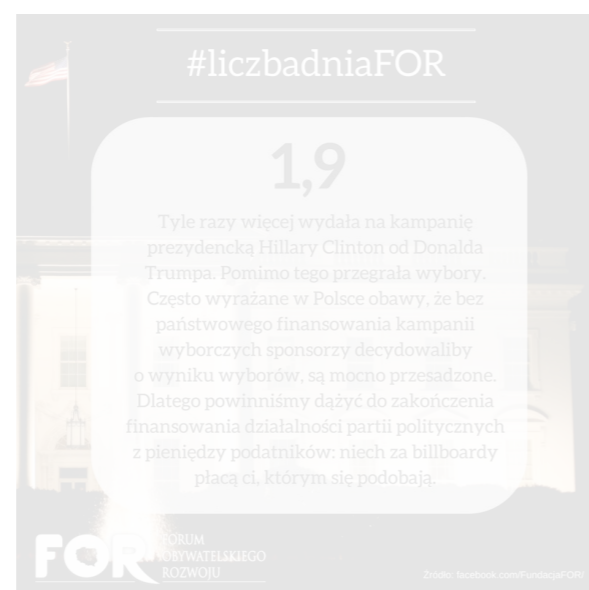
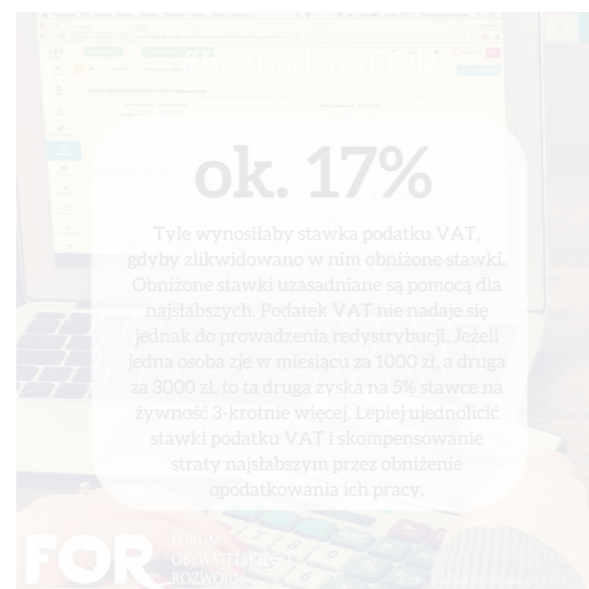
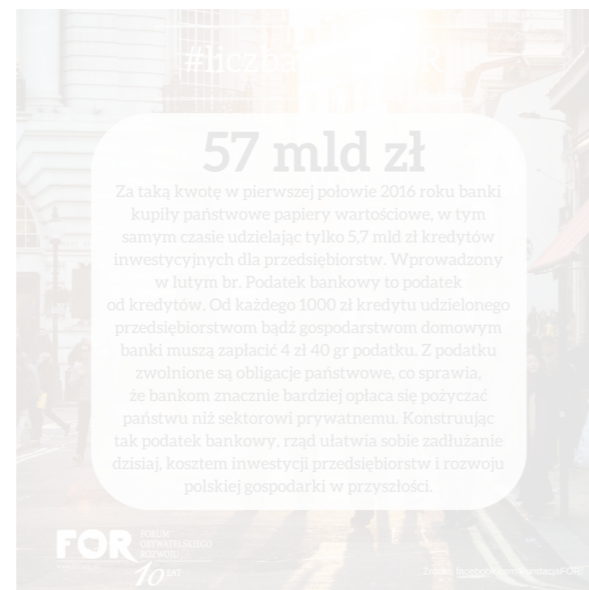

#LICZBADNIAFOR

„Liczba dnia” to projekt FOR, który wystartował w sierpniu 2016 roku i cieszy się bardzo dużą popularnością wśród użytkowników naszych kanałów social media.

Każdego dnia eksperci i zespół FOR wybierają dla Państwa ważną i interesującą liczbę o tematyce ekonomiczno-gospodarczej i przedstawiają ją wraz z krótkim i czytelnym opisem na grafice publikowanej w mediach społecznościowych.

Dzięki temu, że liczby są powiązane z aktualnymi badaniami oraz bieżącą sytuacją polityczno-gospodarczą w kraju i na świecie, a źródła, z których korzystamy, są sprawdzone i wiarygodne – nasz projekt często jest cytowany w mediach.

RACHUNEK OD PAŃSTWA ZA 2016 ROK

28 kwietnia 2017 r. zaprezentowaliśmy „Rachunek od Państwa za 2016 r.,” który przystępnie pokazuje strukturę wydatków naszego państwa. Kolejna, szósta edycja akcji, jak co roku zorganizowana została tuż przed końcowym terminem rozliczenia PIT. Pracownicy i wolontariusze FOR obecni byli pod Pierwszym Urzędem Skarbowym w Warszawie, gdzie informowali przechodniów o stanie finansów państwa, rozdając wydrukowane rachunki oraz odpowiadając na nurtujące pytania.

Forum Obywatelskiego Rozwoju od 6 lat analizuje wydatki publiczne przedstawiając je w przystępnej formie w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski. Tak przedstawione dane, można znacznie łatwiej odnieść do naszych zarobków i wydatków.

Z badania zrealizowanego na zlecenie FOR, w kwietniu 2016 roku, wynika, że ponad 95% Polaków nie wie, jakiej wielkości są wydatki państwa, a zdecydowana większość nie zna również ich struktury.

Tylko 4% osób poprawnie wskazało wielkość wydatków państwa, 65% w ogóle nie udzieliło odpowiedzi, a 27% sądziło, że wydatki państwa są dwukrotnie niższe niż w rzeczywistości.

Ponad jedna czwarta ankietowanych uważa, że wydatki na administrację są największą częścią państwa, podczas gdy w rzeczywistości stanowią one tylko 5%, niemal 6 razy mniej niż emerytury i renty, które z kolei stanowią największy wydatek państwa.

W 2016 roku „Rachunek od Państwa” na jednego mieszkańca wyniósł 20 214 zł i był o 2 196 zł wyższy niż 6 lat temu.

Niska świadomość Polaków o wydatkach publicznych ma poważne konsekwencje dla życia politycznego i gospodarczego kraju, zwłaszcza przy okazji wyboru władz – np. brak wiedzy o tym jak dużo wydajemy na renty i emerytury sprawia, że nie ma powszechnej krytyki dalszego zwiększania tych wydatków (np. poprzez obniżanie wieku

emerytalnego czy wprowadzenie 13-tej emerytury). Z kolei wiara, że tak wiele wydajemy na administrację sprawia, że wyborcy ulegają złudnym hasłom, że kosztowne obietnice polityków mogą być sfinansowane z obniżenia kosztów działania administracji.

W 2011 roku, kiedy przygotowaliśmy pierwszą edycję „Rachunku od Państwa”, wydatki publiczne w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiły 18 018 zł.

Część wzrostu (ponad 820 zł) wynika z rosnących cen, jednak większość (prawie 1400 zł) to realny wzrost wydatków. Pozytywna jest jednak tendencja stopniowego spadku wielkości wydatków publicznych do PKB – w 2011 roku wynosiły 43,8% PKB, a w 2016 roku 41,2% PKB, choć niestety w 2016 roku był to wynik spadku publicznych inwestycji.

Największe zmiany w stosunku do lat poprzednich spowodowały wprowadzenie programu Rodzina 500+, spadek kosztów obsługi długu oraz przeszacowanie wydatków na transport.

Program Rodzina 500+ został wprowadzony w kwietniu 2016 roku i dopiero w 2017 roku będzie w pełni widoczny w „Rachunku od Państwa”. Wydatki na transport najpewniej są przeszacowane – w momencie tworzenia „Rachunku od Państwa” nie są jeszcze znane wszystkie sprawozdania instytucji publicznych, ale dostępne dane wskazują, że plany inwestycyjne nie zostały

Rachunek od państwa Rzeczpospolita Polska za wydatki -W ROKU 2016-	
Usługa	cena na 1 mieszkańca
Emerytury z ZUS	2 918
Emerytury z KRUS	291
Emerytury żołnierzy, policjantów i pozostałych służb mundurowych, sędziów i prokuratorów	381
Renty	989
Dodatki do rent i emerytur, dodatki pielęgnacyjne, zasiłki chorobowe, itp.	696
Składki NFZ i PIT emerytów i rencistów	1 071
Przedszkola, podstawówki, gimnazja i szkoły średnie	1 846
Szkolnictwo wyższe	518
Ochrona zdrowia	2 207
Pomoc społeczna, wsparcie dla bezrobotnych	1 228
Rodzina 500+	448
Wojsko	735
Policja, straż pożarna, straż graniczna, BOR, ABW, AW i CBA	364
Sądy i więzienia	307
Drogi krajowe	455
Drogi samorządowe	515
Kolej i tory	581
Pozostałe wydatki na transport	87
Administracja rządowa	342
Administracja samorządowa	547
Administracja ZUS, KRUS i NFZ	122
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	60
Ochrona środowiska	580
Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	216
Sport i wypoczynek	144
Kultura	249
Informatyka	23
Wspieranie wybranych sektorów (w tym dotacje dla kopalni)	61
Składka do budżetu UE	504
Inne	909
Koszt obsługi długu publicznego	818
RAZEM PLN	20 214

Łącznie wydatki publiczne w 2016 roku były o prawie 6% wyższe od dochodów. W rezultacie dług publiczny w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrósł do poziomu 26257 zł i był o 2046 zł wyższy niż w 2015 roku.

Forum Obywatelskiego Rozwoju
www.dlugpubliczny.org.pl
www.sprawdzpodatki.pl
Facebook.com/LicznikDluguPublicznego
www.for.org.pl

SPRAWDŹ PODATKI

Miliardy i miliony złotych, o które toczą się dyskusje w Sejmie, dla większości Polaków są kwotami abstrakcyjnymi. Jednocześnie na co dzień płacimy znacznie bardziej namacalne podatki, co jest powodem licznych narzekań.

Dlatego Forum Obywatelskiego Rozwoju przygotowało „Kalkulator Podatkowy”, dzięki któremu każdy może oszacować, ile pieniędzy w postaci różnego rodzaju podatków i składek płaci na utrzymanie państwa. Narzędzie pokazuje również, na co państwo je wydaje; jaka część z nich przeznaczona jest m.in. na emerytury, służbę zdrowia, edukację, administrację i inne.

Celem portalu SprawdzPodatki.pl jest pokazanie, że płacone przez nas podatki i wydatki publiczne to dwie strony tego samego medalu. Dlatego nie można odpowiedzialnie dyskutować o obniżeniu podatków bez równoczesnego ograniczenia wydatków i analogicznie – nie można mówić o wzroście wydatków publicznych bez podnoszenia podatków.

Poza samym podatkiem PIT nasza płaca jest obciążona różnego rodzaju składkami; część z nich, formalnie rzecz biorąc, jest opłacana przez pracodawcę, część przez pracownika. W praktyce jednak podział ten jest sztuczny – pracownika tak naprawdę interesuje przede wszystkim, ile pieniędzy otrzymuje do ręki, natomiast dla pracodawcy najważniejsze jest, ile musi zapłacić łącznie za dane miejsce pracy.

Po wpisaniu orientacyjnej wielkości miesięcznych wydatków na różne dobra i usługi Kalkulator FOR pozwala także oszacować, ile VAT i akcyzy płacimy.

Za pomocą Kalkulatora FOR każdy użytkownik może wygenerować swój własny, spersonalizowany „Rachunek od państwa”. Wystarczy wejść na SprawdzPodatki.pl i postępować zgodnie z wytycznymi.

Oryginalny kalkulator podatkowy został przygotowany przez zaprzyjaźniony litewski think tank Lithuanian Free Market Institute. FOR zaadaptował aplikację do polskich warunków.

ZOBACZ, ILE PODATKÓW I SKŁADEK ZABIERA PAŃSTWO MIESIĘCZNIE 5 751 Zł

Podaj swoją pensję netto i przejdź dalej, by zobaczyć inne podatki, które płacisz 7 800 Zł

OBNIŻONA STAWKA VAT 193 Zł

W ciągu roku płacisz podatki w wysokości 82 227 Zł

Rachunek od państwa za rok 2016	
Emerytury z ZUS	11 872
Emerytury z KRUS	1 164
Emerytury pobierane, podlegające i powołanych składek mundurowych, leśniczych i prokuratorskich	1 650
Renty	4 023
Dodatek do renty emerytalnej, dodatki pielęgnacyjne, zasiłki chorobowe itp.	2 833
Składki NFZ i PIT emerytów i rencistów	4 357
Przebiegi, poddawani, gimnazja i szkoły średnie	7 530
Szkolnictwo wyższe	2 107
Ochrona zdrowia	8 979
Pomoc społeczna, wsparcie dla bezrobotnych	4 996
Rodzina 500+	1 823
Wojako	2 990
Policy, służby graniczne, straż graniczna, BOP, ABW, AW i CIA	1 481
Sądy i sądownictwo	1 249
Drugi krajowe	1 851
Drugi samorządowe	2 095
Kolej i tory	2 364
Przebiegi wydatki na transport	354
Administracja rządowa	1 391
Administracja samorządowa	2 325
Administracja ZUS, KRUS i NFZ	496
Służby naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	344
Ochrona środowiska	2 360
Rollnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	879
Sport i wycieczki	586
Kultura	1 023
Informacja	94
Wspieranie wybranych sektorów (w tym dotacje dla kapitału)	2 000
Składka do budżetu UE	3 000
inne	3 000
Koszt obsługi obsługi publicznego	3 338
RAZEM:	82 227

CEL PROJEKTU

Miliardy i miliony, o których toczą się dyskusje w Sejmie, dla większości Polaków są kwotami abstrakcyjnymi. Kalkulator FOR pokazuje jak te abstrakcyjne kwoty zmieniają się w realne w różnych podatkach. Celem kalkulatora jest pokazanie, ile płacone przez nas podatki i wydatki publiczne to dwie strony tego samego medalu. Dlatego nie można odpowiedzialnie dyskutować o obniżeniu podatków, bez równoczesnego ograniczenia wydatków i analogicznie – nie można mówić o wzroście wydatków publicznych bez podnoszenia podatków. Oryginalny kalkulator podatkowy został przygotowany przez zaprzyjaźniony litewski think tank Lithuanian Free Market Institute. FOR zaadaptował aplikację do polskich warunków.

FOR FORUM OBYWATELSKIEGO ROZWOJU

Lithuanian Free Market Institute

WWW.SPRAWDZPODATKI.PL

MONITOR WOLNOŚCI GOSPODARCZEJ

„Monitor” to projekt FOR, który bierze pod lupę zgłaszane przez rząd propozycje nowych regulacji prawnych, mogących stanowić zagrożenie dla wolności gospodarczej w Polsce.

Ograniczenia wolności gospodarczej mogą przybierać najróżniejsze formy. Rząd może wprost zakazywać określonych rodzajów działalności, ale może też stosować bardziej wyrafinowane sposoby, np.: ustalając ceny maksymalne i minimalne, wprowadzając regulacje podatkowe sprzyjające jednym firmom, a szkodzące innym.

Na potrzeby projektu przyjęliśmy podział ograniczeń wolności gospodarczej zgodny z przygotowanym przez OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) wskaźnikiem PMR (Product Market Regulation), który analizuje ograniczenia konkurencji.

Może wydawać się paradoksem, że przy ogólnym haśle deregulacji wciąż są uchwalane nowe ustawy ograniczające wolność gospodarczą. Jednak za każdym ograniczeniem wolności gospodarczej i konkurencji stoją konkretne grupy osób, które na nich korzystają. Jednym z celów „Monitora” jest rzetelne pokazywanie, kto traci, a kto zyskuje na nowych regulacjach.

Jednolita cena książki

Autor: Rafał Trzeciakowski, 2017-03-21

Polska Izba Książki lobbuje za kartelizacją rynku książki drukowanej, na jej stronie dostępny jest projekt ustawy i jego uzasadnienie. Z pewnymi wyłączeniami, wydawca lub importer ustalałby cenę książki, która mogłaby być obniżona w ciągu roku maksymalnie o 5% przez sprzedawców. W przypadku podręczników szkolnych, możliwa byłaby obniżka do 15% dla stowarzyszeń rodziców uczniów. Zmiana ceny książki przez wydawcę byłaby możliwa dopiero po pół roku (wycofanie całego nakładu i ustalenie nowej ceny na pozostały okres). Sprzedawca końcowy byłby zobowiązany, na żądanie klienta, zamówić mu dowolną książkę dostępną u wydawcy lub importera, obciążając go jednolitą ceną książki i kosztami dostawy.

WWW.MONITOR.FOR.ORG.PL

Monopol sądowy i administracyjny Poczty Polskiej

Autor: Marcin Zieliński, 2017-07-26

Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa w nowelizacji ustawy Prawo pocztowe przewiduje przyznanie tzw. operatorowi wyznaczonemu wyłączności na dostarczenie przesyłek w postępowaniu sądowym i administracyjnym. Tym samym Poczta Polska, będąc operatorem wyznaczonym do końca 2025 roku, nie będzie w tym obszarze poddana presji konkurencji rynkowej. Z powodu tej nowelizacji koszty dostarczania przesyłek ponoszone przez sądy i urzędy mają wzrosnąć według samego projektodawcy o niemal miliard złotych do 2019 roku. Oznacza to, że według ostrożnych szacunków w 2019 roku 24 procent przychodów Poczty Polskiej będzie pochodzić z zastrzeżonych dla niej przesyłek sądowych i administracyjnych.

Nacjonalizacja Pekao

Autor: Tomasz Dróżdź i Rafał Trzeciakowski, 2017-02-14

W grudniu 2016 roku, po 17,5 latach od prywatyzacji na rzecz UniCredit, rząd ponownie znacjonalizował bank Pekao. Przy tej okazji pojawiły się głosy, że rząd odkupuje bank który został sprzedany po zaniżonej cenie w latach '90. W rzeczywistości państwo odkupiło Pekao po dwukrotnie wyższej cenie niż sprzedało, ponieważ prywatny inwestor podniósł wartość banku. Cena po jakiej renacjonalizowano Pekao zapewniła UniCredit zysk na całej inwestycji, ale nie był on wiele wyższy od średniego zysku na akcjach banków w tym okresie.

KOMIKSY EKONOMICZNE

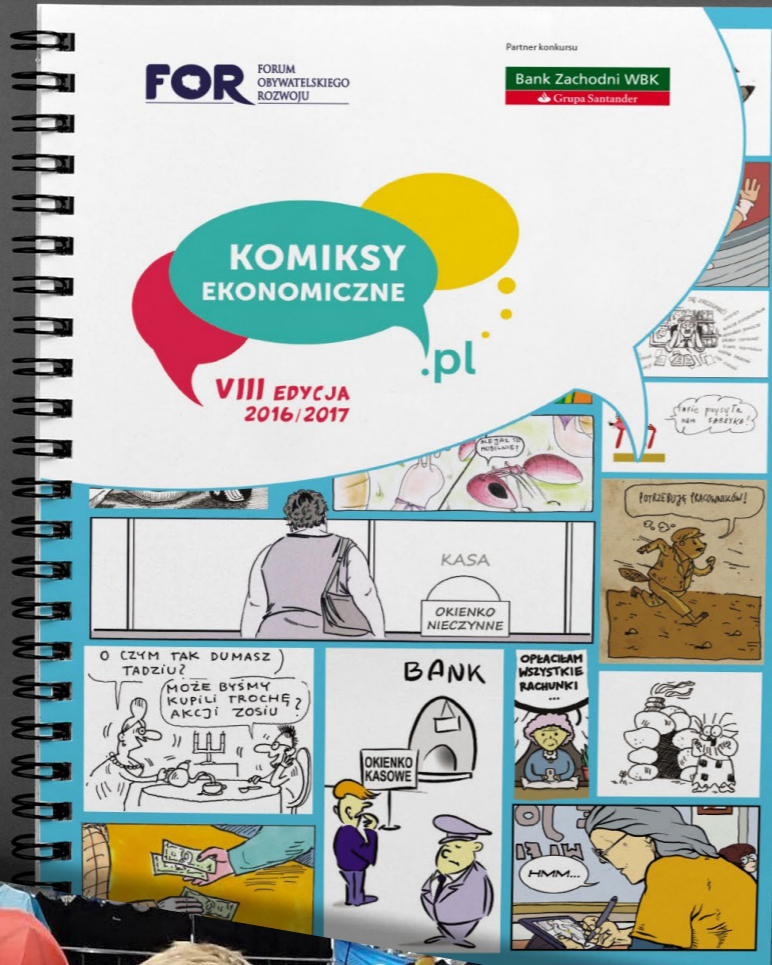
„Komiksy ekonomiczne” jest to projekt, który FOR realizuje dzięki wsparciu finansowemu od Banku Zachodniego WBK od 2009 r. Celem konkursu jest przedstawienie zagadnień związanych z gospodarką i ekonomią w przystępnej formie obrazkowej, ciekawej dla młodych ludzi. Z roku na rok konkurs cieszy się coraz większą popularnością – w 8. edycji (2017) wzięło udział 225 rysowników, a w trwającej obecnie 9. edycji aż 375!

Konkurs otwarty jest zarówno dla profesjonalnych rysowników, jak i dla amatorów dla których może stać się początkiem kariery.

Każdego roku ze zwycięskich prac tworzona jest antologia komiksowa, która w formie papierowej trafia bezpłatnie do szkół w całej Polsce. W 2017 roku komiksy ekonomiczne FOR trafiły do 500 nauczycieli, głównie WOSu i przedsiębiorczości, z ponad 300 szkół, a w maju 2017 roku ponad 160 nauczycieli szkół ponadpodstawowych wzięło udział w konferencji pt. „Nauczanie ekonomii a społeczeństwo obywatelskie”.

Przez cały 2017 rok FOR promował antologię na targach edukacyjnych i targach komiksu; prowadziliśmy też lekcje pokazowe z wykorzystaniem komiksów ekonomicznych. W sumie odbyło się 163 lekcji dla ponad 3000 uczniów z całej Polski.

Rok 2018 zapowiada się dla FOR jeszcze bardziej pracowicie w obszarze edukacyjnym – chcemy przeprowadzić lekcje ekonomii dla jeszcze większej liczby uczniów, a na rozdystrybuowanie czeka aż 15 tysięcy egzemplarzy najnowszej antologii komiksowej.

WWW.KOMIKSYEKONOMICZNE.PL

KONFERENCJE TEMATYCZNE DLA NAUCZYCIELI

Forum Obywatelskiego Rozwoju od lat organizuje konferencje tematyczne dla nauczycieli przedmiotów społecznych, w których udział biorą teoretycy i praktycy podstaw ekonomii, WOSu oraz podstaw przedsiębiorczości.

Konferencje te są miejscem do dyskusji i wymiany poglądów oraz dzielenia się doświadczeniami. Ich głównym celem jest wypracowanie mechanizmów atrakcyjnej edukacji ekonomicznej.

Konferencje, które odbyły się w poprzednich latach: „Innowacyjne metody nauczania ekonomii w szkołach”, „Edukacja ekonomiczna w XXI wieku” oraz „Po co nam ta ekonomia? – czyli jak

skutecznie jej uczyć”, cieszyły się dużym zainteresowaniem m.in. nauczycieli, dyrektorów szkół i metodyków. Ze względu na przystępną treść oraz różnorodne ćwiczenia, opracowane przez nas materiały cieszą się rosnącą popularnością oraz uznaniem zarówno wśród nauczycieli, jak i uczniów. Współpracujący z nami metodycy dołożyli wszelkich starań, aby przedstawiane na lekcjach zagadnienia społeczno-gospodarcze interesowały, a na pewno nie były nudne. „Edukacja ekonomiczna a społeczeństwo obywatelskie” to tytuł konferencji, która odbyła się w 2017 r. i wzięło w niej udział ponad 120 nauczycieli.

LETNIA SZKOŁA LESZKA BALCEROWICZA

W dniach 24-30 września 2017 r., na malowniczym ranczo pod Warszawą, odbyła się Letnia Szkoła Leszka Balcerowicza, która uświetniła 10-lecie FOR.

Tegoroczna edycja była wydarzeniem o wyjątkowym charakterze – wzięło w niej udział 40 uczestników, w tym po raz pierwszy maturzyści i absolwenci poprzednich edycji. Otrzymaliśmy rekordową liczbę - 214 zgłoszeń. Mieli oni okazję uczestniczyć w warsztatach, prelekcjach i seminariach, prowadzonych przez wybitnych polskich przedsiębiorców i ekonomistów.

TEMATY TEGOROCZNEJ EDYCJI:

1. Korzyści dla gospodarki wynikające z otwartości kraju na imigrację. Omów na wybranym przykładzie lub na podstawie doświadczeń innych krajów.
2. Opisz wybrane rozwiązanie/a w wymiarze sprawiedliwości innych krajów, które przeniesione do Polski poprawiłoby efektywność systemu, zachowując sędziowską niezależność.
3. Znajdź i omów przykład interwencji państwa w Polsce, która wypiera sektor prywatny na korzyść państwowego.

PATRONI MEDIALNI: RZECZPOSPOLITA, PARKIET, RADIO KAMPUS, DŁASTUDENTA.PL, RADIO AFERA, AKADEMICKIE RADIO LUZ.

ZWYCIĘZCY TEGOROCZNEJ EDYCJI:

1. **Bartłomiej Kuban** (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) za pracę pt. „Korzyści dla gospodarki wynikające z otwartości kraju na imigrację na przykładzie Wielkiej Brytanii”,
2. **Andrzej Kędzierski** (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) za pracę pt. „Imigracyjne iluzje”,
3. **Maciej Skrzynecki** (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) za pracę pt. „They took our jobs!”.

Zwycięzcy otrzymali nagrody pieniężne, a wszyscy uczestnicy liczne nagrody książkowe oraz zestawy upominkowe od naszych partnerów.

PRELENTAMI TEGOROCZNEJ EDYCJI BYLI M.IN.:

Leszek Balcerowicz, przewodniczący Rady Fundacji Forum Obywatelskiego Rozwoju,
Włodzimirz Cimoszewicz, wicepremier, minister sprawiedliwości,
Tomasz Czechowicz, prezes zarządu MCI Capital SA,
David Huse OBE, oficer Orderu Imperium Brytyjskiego, doświadczony menadżer globalnych firm,
Zbigniew Ingot, prezes zarządu Ingot sp. z o.o.,
Jakub Karnowski, prezes zarządu Luma Investment,

Paweł Kowal, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk,
Prof. Janusz A. Majcherek, kierownik Katedry Socjologii Kultury Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie,
Jeremi Mordasewicz, doradca zarządu Konfederacji Lewiatan,
Andrzej Rzońca, przewodniczący Towarzystwa Ekonomistów Polskich,
Rafał Sonik, prezes zarządu Gemini Holding,
Jerzy Stępień, były sędzia Trybunału Konstytucyjnego, prorektor Uczelni Łazarskiego,

Piotr Maślak, dziennikarz i trener wystąpień publicznych,
Mariusz Książek, prezes Marvipol SA,
Mariusz Szeib, prezes zarządu Textet Poland Sp. z o.o.,
Piotr Krupa, prezes zarządu Kruk SA,
Agata Stremiecka, prezes zarządu Forum Obywatelskiego Rozwoju,
Marek Tatała, wiceprezes zarządu Forum Obywatelskiego Rozwoju,
Aleksander Łaszek, wiceprezes zarządu i główny ekonomista Forum Obywatelskiego Rozwoju.

JUBILEUSZ 10-LECIA DZIAŁALNOŚCI FOR

Forum Obywatelskiego Rozwoju to think tank założony w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby chronić wolność, państwo prawa oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w debacie publicznej.

FOR przygotowuje analizy i raporty na ważne tematy gospodarczo-społeczne, zajmuje się edukacją ekonomiczną

na i prowadzi aktywną działalność informacyjną w mediach. W tym roku obchodzi 10-lecie działalności.

Dziękujemy Państwu za te 10 lat i zachęcamy do regularnego kontaktu z naszymi ekspertami i innymi członkami Zespołu FOR.

LESZEK BALCEROWICZ
PRZEWODNICZĄCY RADY FOR

„W końcu 1991 roku odchodząc od polityki byłem przekonany, że już nigdy do niej nie wrócę. Byłem politykiem od zadań, a nie od stanowisk i celebry. Okazało się jednak, że zadania ciągle są, że nie wszystko zostało zrobione. Wróciłem więc do polityki i zostałem wybrany na przewodniczącego najbardziej reformatorskiej wówczas partii, aby przyspieszyć reformy. Pod koniec mojej służby publicznej, która trwała dłużej niż myślałem, wiedziałem już, że założę mocny, sprawny i rzetelny think tank i tak się stało. Szukaliśmy nazwy i znaleźliśmy bardzo dobrą – Forum Obywatelskiego Rozwoju. FOR stał się bardzo ważną częścią mojego życia. Nie osobistego, ale życia publicznego, bo w demokracji, której trzeba chronić jak źrenicy oka, i w państwie prawa, o tym w jakim kierunku kraj zmierza, oraz o czym decydują politycy – zależy, przede wszystkim, od rozkładu opinii i postaw w społeczeństwie. I nigdy nie ma za dużo „strażników wolności”. Zwykle jest ich za mało. W Polsce potrzebujemy teraz więcej „strażników wolności”, ale nie indywidualnych tylko zorganizowanych. Nie hierarchicznych, ale napędzanych przez poczucie misji - skoordynowanej. Dlatego się cieszę, że organizujemy kolejne Szkoły, staramy się rekrutować młodych, zdolnych ludzi i zgodnie z ich przekonaniami i naszymi, staramy się ich trenować, by byli komandosami wolności i praworządności. Chciałem podziękować wszystkim tym, którzy z nami są, bo wiem, że nie chodzi tylko o sympatie, ale o bardzo potężną więź – poczucie misji w ważnej sprawie. Nie ma ważniejszej sprawy w życiu publicznym niż rozległe wolności w ramach państwa prawa – i to musimy obronić.”

AGATA STREMECKA
PREZES ZARZĄDU FOR

„Spotykamy się często z twierdzeniem, że nic nie da się zrobić. Że nie mamy wpływu na wydarzenia ani jako ludzie, ani jako organizacja pozarządowa. To nieprawda!

Nie zastąpimy partii politycznych – nie zrobimy tego za was, drodzy politycy. Ale pokażemy wam na danych, wynikach z badań i doświadczeniach innych krajów, że ściganie się na populizm nie zastąpi reform, które potrzebne są, by wasze, nasze dzieci żyły w lepszym kraju. Nie zastąpimy mediów – ale pokażemy wam, jak za pomocą rzetelnych danych można odkłamywać fałszywą propagandę jednego czy drugiego rządu. W końcu, nie zastąpimy wyborców przy urnach, ale za pomocą naszych akcji możemy pokazać konsekwencje złych wyborów.

To przez 10 lat starał się robić FOR i to będzie robił dalej, ze zdwojoną siłą. Ta siła opiera się na trzech filarach: moich współpracownikach - bez których nic by się nam nie udało. Waszym wsparciu drodzy darczyńcy – bez waszych pieniędzy i wytrwałości nie moglibyśmy istnieć. I przede wszystkim na założycielu FOR - Leszku Balcerowiczu, za którego konsekwencją, energią i tempem codziennie próbujemy nadążyć.”

PATRYCJA SATORA
DYREKTOR DS. ROZWOJU FOR

„Staramy się wspólnie pracować na rzecz realizacji naszej misji statutowej, angażując ekspertów, specjalistów i wolontariuszy. Stałe wsparcie finansowe jest kluczowe dla rozwoju Fundacji. Nawet niewielkie kwoty, ale wpłacane regularnie przez Darczyńców, zapewniają sprawne funkcjonowanie Fundacji i jednocześnie potwierdzają sens naszej pracy. Jesteśmy za nie ogromnie wdzięczni!”

NATALIA WYKROTA
DYREKTOR DS. KOMUNIKACJI FOR

„Wzrost cytowań publikacji FOR oraz aktywności naszych ekspertów w mediach rok do roku świadczy o tym, że są one źródłem rzetelnej informacji dla dziennikarzy oraz opinii publicznej. Z naszych opracowań korzystają nie tylko redakcje ogólnopolskie, regularnie docieramy również do mediów lokalnych, branżowych oraz zagranicznych. Jesteśmy obecni w mediach kilkanaście razy tygodniowo, aby – zgodnie z misją FOR – jak najszerszej docierać z opiniami, ostrzeżeniami i rekomendacjami odnośnie konkretnych propozycji w celu zwiększenia lub zmniejszenia dla nich poparcia w społeczeństwie.”

OBSZARY BADAWCZE FOR

FINANSE PUBLICZNE

Proponujemy, w jaki sposób powinniśmy ograniczać wydatki publiczne. To jedyna odpowiedzialna droga, która pozwoli na znaczące obniżenie podatków, stopniową spłatę długu publicznego oraz trwałe przyspieszenie wzrostu gospodarczego Polski.

PAŃSTWO PRAWA

Wskazujemy na zagrożenia płynące ze zmian prawnych, które zaburzają równowagę poszczególnych władz oraz ich wzajemną kontrolę. Przyglądamy się jakości procesów legislacyjnych i decyzjom podejmowanym przez instytucje publiczne.

RYNEK PRACY

Analizujemy projekty rządowe pod kątem wzrostu zatrudnienia w Polsce. Jednocześnie badając doświadczenia innych krajów szukamy dobrych praktyk, które przeniesione na polski grunt, mogą sprawić, że więcej Polaków będzie pracowało.

UNIA EUROPEJSKA

Analizujemy projekty unijnych dyrektyw, rozporządzeń i innych dokumentów pod względem wpływu propozycji UE na wolność gospodarczą i wolności obywatelskie, a przede wszystkim jak przekładają się one na rozwój Polski i innych krajów członkowskich. Tłumaczymy też i komentujemy analizy niemieckiego think-tanku Centrum für Europäische Politik.

WOLNOŚĆ GOSPODARCZA

Prowadzimy systematyczne działania przeciwko antywolnościowym presjom i wspieramy propozycje, które zwiększają zakres wolności i indywidualnej odpowiedzialności. Więcej wolności gospodarczej to najlepsza recepta na szybszy rozwój i poprawę warunków życia.

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Monitorujemy proces legislacyjny w zakresie całego systemu wymiaru sprawiedliwości. W naszych publikacjach poddajemy analizie projektowane lub nowo uchwalone regulacje. Badamy efektywność wymiaru sprawiedliwości i rekomendujemy działania mające na celu jego usprawnienie lub wyeliminowanie błędów w jego działaniu.

WYBRANE PROJEKTY FOR

PROJEKTY ANALITYCZNE

ANALIZY I RAPORTY

Badania poruszające ważne tematy gospodarcze i prawne. Nasze analizy zawierają poza diagnozą rekomendacje zmian. Pokazujemy też najlepsze praktyki z innych krajów.

KOMUNIKATY FOR OSTRZEGA I FOR POLECA

Krótkie komentarze naszych ekspertów do bieżących wydarzeń gospodarczych, prawnych i politycznych. Wszystkie nasze publikacje trafiają do rządzących oraz – za pośrednictwem mediów – do opinii publicznej.

EGZEKOWANIE PRAWA I GOSPODARKA

Badamy efektywność wymiaru sprawiedliwości i rekomendujemy działania mające na celu jego usprawnienie. Przede wszystkim poprzez wpływ na produktywność i stopę inwestycji wymiar sprawiedliwości oddziałuje na wzrost gospodarki.

LEPSZEPODATKI.PL

Obywatelski projekt nowej, przejrzystej ordynacji podatkowej. Naszym celem jest zainicjowanie prac w dziedzinach dotychczas nieobjętych planami rządu oraz zadbanie o ich właściwy przebieg tam, gdzie rząd planuje zmiany. Chcemy wspólnie z innymi organizacjami wypracować dobre rozwiązania i działać w celu ich szybkiego przyjęcia.

PROJEKTY WATCHDOG

MONITOR

System monitoringu prawa, dzięki któremu obywatele, a w szczególności przedsiębiorcy mogą przekazać nam informacje o złych przepisach poprzez formularz na stronie Monitor.for.org.pl. Na tej podstawie przygotowujemy raporty oraz propozycje zmian obowiązującego prawa. Monitor ma ostrzegać przed propozycjami nowych, niebezpiecznych regulacji.

LICZNIK DŁUGU

Jeden z pierwszych projektów FOR. Licznik podaje wysokość państwowego długu publicznego. Od 2013 r. licznik poza długiem jawnym pokazuje także dług ukryty (w systemie emerytalnym). Licznik w postaci ekranu świetlnego znajduje się w centrum Warszawy. DlugPubliczny.org.pl

#LICZBADNIAFOR

Każdego dnia eksperci i zespół FOR wybierają dla Państwa ważną i interesującą liczbę o tematyce ekonomiczno-gospodarczej i przedstawiają ją wraz z krótkim i czytelnym opisem na grafice publikowanej w mediach społecznościowych.

SPRAWDZPODATKI.PL

Nowatorska platforma pozwalająca w przystępny sposób sprawdzić, jaka część wynagrodzenia jest oddawana państwu w formie wszelkich podatków i składek. Celem mechanizmu jest pokazanie, że płacone przez nas podatki i wydatki publiczne to dwie strony tego samego medalu.

PROJEKTY EDUKACYJNE DLA MŁODZIEŻY

SZKOŁY LESZKA BALCEROWICZA

Seminaria dla studentów i doktorantów prowadzone przez najlepszych ekonomistów, prawników, dziennikarzy i przedsiębiorców. Uczestników wyłaniamy w konkursie na esej o tematyce gospodarczej.

KOMIKSY EKONOMICZNE

Konkurs na najlepsze komiksy o tematyce ekonomicznej. Komiksy wraz ze scenariuszami lekcji przedsiębiorczości i WOS trafiły do tysięcy szkół w Polsce. W ramach projektu organizujemy szkolenia i konferencje dla nauczycieli oraz lekcje dla uczniów.

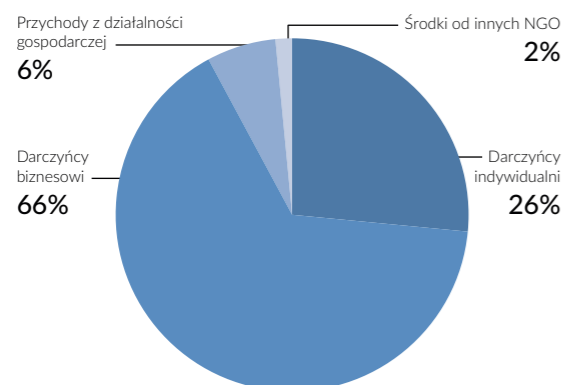

FINANSE FOR

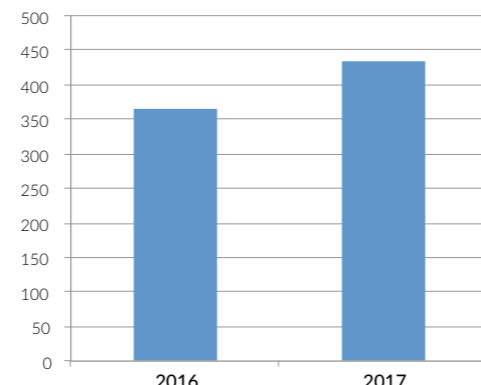
Dla zapewnienia niezależności, FOR nie korzysta ze środków rządowych, ani nie realizuje analiz na zlecenie. Wybór tematów analiz i publikacji, jak również agenda badań i działalności think tanku jest zależna wyłącznie od decyzji Rady i Zarządu Fundacji, a rezultaty naszych badań, analiz i publikacji są wynikiem pracy ich autorów i ekspertów FOR.

W 2017 roku, ponad dziewięćdziesiąt procent przychodów fundacji pochodziło od darczyńców prywatnych, w tym zarówno od osób jak i firm prywatnych (darczyńcy biznesowi). Pozostała część budżetu pochodziła z grantów od fundacji i organizacji zagranicznych (w tym w związku ze współpracą naukową FOR w ramach międzynarodowych programów badawczych i konferencji) oraz w niewielkiej części z działalności gospodarczej (publikacje książkowe i udział w wspólnych projektach edukacyjnych).

PRZYCHODY FOR W 2017 R.

LICZBA WPŁAT

„Wspierając FOR, stajesz się ważną częścią naszej Fundacji i budujesz społeczeństwo obywatelskie. Wspierając nas, otrzymujesz ważne narzędzie do obrony obywatelskich wolności-wiedzę i argumenty do dalszego, racjonalnego działania w państwie”.

Patrycja Satora
dyrektor ds. rozwoju
e-mail: Patrycja.satora@for.org.pl, tel.: +48 500 494 173

KAŻDY MOŻE WSPIERAĆ FUNDACJĘ FOR, PRZEKAZUJĄC NAWET NIEWIELKĄ KWOTĘ NA NASZE KONTO

Numery rachunków w Banku Zachodnim WBK:

68 1090 1883 0000 0001 0689 0629
wpłaty w PLN

02 1090 1883 0000 0001 0689 0653
wpłaty w EUR

63 1090 1883 0000 0001 0689 4114
wpłaty w USD

44 1090 1883 0000 0001 0689 0673
wpłaty w GBP

LUDZIE FOR

RADA FUNDACJI

Prof. Leszek Balcerowicz, przewodniczący
Michał Chałaczkiwicz
Błażej Moder
Jeremi Mordasewicz
Arkadiusz Muś
Ryszard Wojtkowski

Paulina Woźniak, koordynator eventów
Jan Kożuchowski, asystent przewodniczącego Rady FOR

Katarzyna Szczypka, asystentka przewodniczącego Rady FOR

DZIAŁ KOMUNIKACJI

Natalia Wykrota, dyrektor
Helena Krajewska, specjalista PR
Elżbieta Gawryś, młodszy specjalista PR

DZIAŁ PROJEKTÓW

Jakub Przeździecki, koordynator
Michał Zin, specjalista ds. projektów edukacyjnych

DZIAŁ ANALITYCZNY

Aleksander Łaszek, główny ekonomista
Marek Tatała, ekonomista
Rafał Trzeciakowski, ekonomista
Marcin Zieliński, ekonomista
Karolina Wąsowska, prawnik
Anna Patrycja Czepiel, młodszy analityk

ZESPÓŁ FUNDACJI

ZARZĄD

Agata Stremecka, prezes zarządu
Aleksander Łaszek, wiceprezes zarządu
Marek Tatała, wiceprezes zarządu

ADMINISTRACJA

Kinga Królik, kierownik administracyjno-finansowy,
Alicja Deneka, asystentka ds. administracyjnych

DZIAŁ ROZWOJU

Patrycja Satora, dyrektor
Paulina Chrostowska, specjalista ds. fundraisingu

Lista wszystkich ekspertów FOR jest dostępna na naszej stronie: FOR.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR
ul. Ignacego Krasickiego 9A
02-628 Warszawa

tel. +48 22 628 85 11
e-mail: info@for.org.pl

www.for.org.pl

